

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

*Ми не лукавили з тобою,
Ми просто йшли: у нас нема
Зерна неправди за собою.*

... Ці слова-перли записуються в духовних нащадків Т.Г. Шевченка на скрижалях серця, як безсмертний дар, як заповіт багатодітного Батька Кобзаря всім дітям України, про яких він мріяв:

*Я не одинокий, я не сирота, -
Єсть у мене діти...*

У християнській поемі «Неофіти» Т.Г. Шевченко ставить на п'єдестал пошани Алкіда, його побратимів, як мучеників християнської віри. Він називає їх найвеличнішими словами: «святіє мученики», «брати і християне», «апостол великий Христового слова», «мученики», «твій син», «єдиний твій», «апостол новий», «христові воїни святіє»...

Поет творить натхненну осанну синам України, Христовим дітям:

*Хвала!
Хвала вам, душі молодіє!
Хвала вам, лицарі святіє!
Вовіки-віки похвала!*

Ці величні слова ми, нащадки Великого Кобзаря, переадресуємо нашому світочу мудрості – Т.Г. Шевченку – «апостола великого Христового слова».

Ми молимо Бога за його чисту душу, ангельське серце, яке, Божою любов'ю, вмістило в себе славетних і незнаних, бідних і багатих, дорослих і дітей, матерів-покриток і дітей-байстрят – усіх! Він любив усіх, як Батько Народу, як син Божий, який «живущою водою» окропив наші страждаючі душі, аби й ми учили «неложними устами сказати правду».

Разом із Т.Г. Шевченком ми молимо Бога за ньеньку-Україну, за її цвіт – дітей за віком і дітей за чистотою серця. За ними – Безсмертя України Вічної.

Строга Г. М.*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ

Одним із пріоритетних векторів розвитку освіти, згідно з національною доктриною, є впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес. Ці технології існують для того, щоб надати студентам глибоких знань, навчити їх самостійно здобувати знання протягом усього життя, творчо їх використовувати.

Наприкінці 90-х років ХХ століття в педагогічній літературі з'явився новий термін – «інноваційна технологія». Термін «інновація» означає внесення в навчальний процес нового (факти, методи, прийоми), що покращує діючу систему освіти.

Інноваційна освітня технологія – сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання та управління, об'єднаних єдиною метою: добір операційних дій викладача зі студентом,

---

* © **Строга Г. М.**

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

у результаті яких суттєво покращується мотивація студентів до навчання [1].

Кваліфікований спеціаліст змушений кілька разів протягом життя опановувати різноманітні технології. Тому виникають якісно нові вимоги до фахівця – здатність швидко засвоювати технічні новації й модерні технології. Отже, важливо не тільки озброювати студентів певною системою знань, але й навчити їх мислити та самостійно здобувати знання.

Для розвитку пізнавального інтересу студентів необхідно формувати бажання самостійно оволодівати знаннями, розвивати стійкий інтерес до навчання. Навчальна діяльність має бути цікавою, приносити студентам задоволення та радість, підвищувати їхній тонус, сприяти розвитку їхніх пізнавальних здібностей [6].

На даний момент відомі педагогічні технології, що дозволяють викладачам виконувати завдання сучасної освіти. Усі педагогічні технології класифікують за інструментально значущими та різноманітними системними ознаками [3].

Однією з інноваційних технологій загально-педагогічного характеру, що впроваджуються в сучасних закладах, є *технологія особистісно зорієнтованого навчання*. Особистісно зорієнтоване навчання – організація процесу навчання, в основі якої лежить визнання індивідуальності, самобутності, самоцінності кожної людини, що вимагає забезпечення розвитку й саморозвитку особистості студента виходячи з виявлення його індивідуального, неповторного, суб'єктивного досвіду, здібностей, інтересів, ціннісних орієнтацій, можливостей реалізувати себе в пізнанні, навчальній діяльності, поведінці [5]. Мета даної технології полягає в тому, щоб:

- визначити життєвий досвід кожного студента, рівень інтелекту, пізнавальні здібності, інтереси, якісні характеристики, які спочатку треба розкрити, а потім розвинути в навчальному процесі;

- формувати позитивну мотивацію студентів до пізнавальної діяльності, потребу в самопізнанні, самореалізації та самовдосконаленні студентів у межах соціокультурних та моральних цінностей нації;

- озброїти студентів механізмами адаптації, саморегуляції, самозахисту, само виконання, необхідним для становлення самобутньої сучасної людини, здатної вести конструктивний діалог з іншими людьми, природою, культурою та цивілізацією в цілому.

В основі *технології проблемного навчання* – створення викладачем проблемних ситуацій, організація самостійної пошукової діяльності студентів із розв'язання навчальних проблем, у ході якої формується нове знання, уміння, навички та розвиваються здібності, активність, зацікавленість, ерудиція, творче мислення та інші особистісно значущі якості.

Проблемна ситуація – це ситуація, що виникає внаслідок такої організації викладачем взаємодії студента з об'єктом пізнання, яка допомагає виявити пізнавальне протиріччя. Про-

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

блемна ситуація характеризується інтелектуальним утрудненням і потребою розв'язувати його. Сутність пізнавального протиріччя міститься в неможливості за допомогою тих знань і способів діяльності, якими володіють студенти, вирішити протиріччя, що виникли [8].

Створювати проблемні ситуації можна різними способами:

- зіткнення студента з явищами, фактами, що вимагають теоретичного пояснення;
- спонукання студентів до аналізу зовнішніх суперечливих фактів, явищ, висловлювань;
- спонукання студентів до вибору із суперечливих фактів, висловлювань тих, які вважають правильними, і обґрунтування свого вибору;
- спонукання до самостійного порівняння, зіставлення фактів, явищ, дій;
- спонукання до висування гіпотез, формулювання висновків та їх перевірки.

Технологія розвивального навчання – це активно-діяльнісний спосіб навчання, під час якого враховуються та використовуються природні закономірності індивідуального розвитку студента, що зумовлюють розвиток знань, умінь, навичок і способів розумових дій, скерованих механізмів особистості, емоційно-ціннісної та діяльнісно-практичної сфер. Ця технологія ставить за мету загальний розвиток студента, його інтелектуальних можливостей, почуттів, уміння вчитися та спілкуватися, формування творчої особистості [10].

Сучасна система навчання вимагає від викладача нових підходів до охоплення великого обсягу інформації. Неможливо одній людині знати все, навіть у вузькій сфері знання. Студенти ж повинні мати зовсім інші навички: думати, розуміти суть речей, осмислювати ідеї та концепції і вже на основі цього вміти шукати потрібну інформацію, аналізувати її та застосовувати в конкретних умовах, формулювати й відстоювати свою думку.

Ігрові технології навчання відрізняються від інших технологій тим, що гра:

- добре відома, звична й улюблена форма діяльності для людини будь-якого віку;
- ефективний засіб активізації пізнавальної діяльності;
- мотиваційна за своєю дією;
- дозволяє ефективно вирішувати питання передачі знань, умінь, навичок;
- багатофункціональна, її вплив на студента неможливо обмежити одним аспектом;
- переважно колективна, групова форма роботи;
- має кінцевий результат (матеріальний, моральний, психологічний);
- має чітко поставлену мету й відповідний педагогічний результат.

Сучасна педагогіка визнає цінність гри як педагогічного методу в комплексі з іншими методами [10]. Але практика застосування ігрових технологій показує, що крім позитивних

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

результатів, ця технологія містить і низку негативних аспектів. Тому доцільно використовувати на уроках не ігри, а ігрові ситуації, що дозволяє підвищити інтерес студентів до предмета; зробити заняття більш цікавими; вносить різноманітність в навчально-виховний процес та підвищує активність навіть пасивних студентів на заняттях.

Технологія розвитку критичного мислення формує творче мислення, сприяє розвитку креативності. Критичне мислення необхідне під час розв'язування проблемних задач, формулювання висновків, оцінювання та прийняття рішень.

Сприймання, розуміння, усвідомлення та засвоєння навчальної інформації вимагає активної розумової діяльності, у тому числі критичного мислення. Критичне мислення – складний процес, який починається з ознайомлення з інформацією, а закінчується прийняттям рішення. Критичне мислення проявляється в:

- здатності студента самостійно аналізувати інформацію;
- умінні бачити помилки або логічні порушення у твердженнях різних авторів;
- умінні аргументувати свої думки (змінювати їх, якщо вони неправильні, і відстоювати, якщо вони вірні);
- прагненні до пошуку оптимальних і аргументованих рішень.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх студентів, де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації [8].

Інтерактивні технології на заняттях дозволяють забезпечити глибину вивчення матеріалу. Студенти опановують усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка). Змінюється й роль студентів: вони стають активними, приймають важливі рішення. Проте кожна інтерактивна вправа потребує попереднього розгляду й навчання студентів щодо її проведення.

Дослідження показали, що інтерактивне навчання за умови правильного його застосування дозволяє різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість студента, а й на його почуття, волю.

Для ефективного застосування інтерактивних технологій, зокрема для того, щоб охопити весь необхідний обсяг матеріалу і глибоко його вивчити, викладачу потрібно старанно планувати свою роботу:

- дати завдання студентам для попередньої підготовки:

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

продумати, виконати самостійно підготовлені завдання;

- відібрати для заняття такі інтерактивні вправи, які були б важливими для засвоєння нової теми;
- дати студентам час подумати над завданнями, щоб вони сприйняли його серйозно, а не механічно;
- на одному занятті можна використовувати одну, максимум – дві інтерактивні вправи, а не їх калейдоскоп;
- дуже важливо провести глибоке обговорення за підсумками інтерактивної вправи, зокрема, акцентуючи увагу на іншому матеріалі теми, безпосередньо не порушеному в інтерактивній задачі.

Інформаційні технології – технології інформатики в поєднанні з іншими, пов'язаними з нею, технологіями, тобто це цілеспрямовано організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечує високу швидкість обробки даних, ефективний пошук інформації, розповсюдження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування.

Інформаційна технологія в навчально-виховному процесі – це поєднання традиційних технологій навчання і технологій інформатики, які розширюють можливості студентів щодо якісного формування системи знань, умінь і навичок, їх застосування у практичній діяльності, сприяють розвитку інтелектуальних здібностей до самонавчання, створюють сприятливі умови для навчальної діяльності [8].

Причин комп'ютеризації навчання можна назвати багато. У мережі є багато програмних продуктів, які можна використати під час проведення занять із застосуванням нових інформаційних технологій. Подібні заняття дозволяють підвищити інтерес студентів до вивчення предметів природничо-математичного циклу, активізувати їхню пізнавальну діяльність, сприяють формуванню в них наукового світогляду.

Найсучаснішим комп'ютерним засобом навчання є мультимедіа, що ґрунтується на спеціальних апаратних і програмних засобах.

Однією з беззаперечних переваг засобів мультимедіа є можливість розроблення на їх основі інтерактивних комп'ютерних презентацій.

Презентація – це набір сторінок-слайдів, що послідовно змінюють одна одну, на кожній з яких можна розмістити будь-який текст, малюнки, схеми, відео-, аудіо-фрагменти, анімацію, використовуючи при цьому різні елементи оформлення. Вони не вимагають особливої підготовки викладачів і студентів та активно залучають останніх до співпраці.

Презентація – це зручна конструкція, у якій легко орієнтуватися. Аналіз науково-методичної літератури та періодичних видань показав, що мультимедійні презентації здатні реалізувати багато проблем у процесі навчання, а саме:

- використовувати передові інформаційні технології;
- змінювати форми навчання та види діяльності в межах одного заняття;

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

- полегшувати підготовку викладача до заняття та залучати до цього процесу студентів;
- розширювати можливості ілюстративного супроводу заняття, подавати історичні відомості про видатних вчених, тощо;
- реалізувати ігрові методи на уроках;
- здійснювати роботу в малих групах або індивідуальну роботу;
- дають можливість роздрукувати план заняття та внести в нього замітки та коментарі;
- проводити інтегровані заняття, забезпечуючи посилення міжпредметних зв'язків;
- організовувати інтерактивні форми контролю знань, умінь та навичок;
- організовувати самостійні, дослідницькі, творчі роботи, проекти, реферати на якісно новому рівні з можливістю виходу в глобальний інформаційний простір.

Проведення занять при комплексному застосуванні традиційних та мультимедійних технологій забезпечує набуття студентами не тільки глибоких та міцних знань, а й уміння розвивати інтелектуальні, творчі здібності, самостійно набувати нових знань та працювати з різними джерелами інформації.

Сьогодення вимагає від освіти не забезпечення студентів певною сумою знань, а вміння отримувати знання самостійно, що можна забезпечити використанням не однієї технології, а цілого комплексу технологій, поєднуючи їх протягом вивчення однієї теми. Найбільш вдалою є сукупність певних технологій навчання, які можна застосувати під час створення проектів.

Проектна технологія – це інноваційна форма роботи, організації освітнього середовища, в основі якої лежить комплексний характер діяльності тимчасового колективу в умовах активної взаємодії з навколишнім середовищем. Це сукупність певних дій, документів, текстів, призначених для створення реального об'єкта, предмета, різного роду теоретичного чи практичного продукту.

В основі методу проектів лежить розвиток студентських пізнавальних навичок, уміння самостійно конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення, формування навичок мислення високого рівня [3].

Метод проектів завжди орієнтований на самостійну роботу студентів (індивідуальну, парну, групову), яку вони здійснюють упродовж певного часу; має на меті розв'язування певної проблеми; у ньому передбачається, з одного боку, необхідність використання різноманітних методів, засобів навчання, а, з іншого, – інтегрування знань, умінь із різних галузей науки та мистецтва. Результати виконаних проектів повинні бути «відчутними», тобто, якщо це теоретична проблема, то має бути запропонований конкретний її розв'язок, а якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження.

Створення проекту передбачає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, що дозволяють розв'язати ту чи іншу

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

проблему шляхом самостійних дій студентів з обов'язковою презентацією (викладенням) отриманих результатів. З іншого боку, ця технологія складається із сукупності дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своєю суттю.

В основу методу проектів покладена ідея про спрямованість навчально-пізнавальної діяльності студента на результат, який одержують під час вирішення тієї чи іншої проблеми. Зовнішній результат можна побачити, осмислити, застосувати в реальній практичній діяльності. Внутрішній результат (досвід діяльності) стає безцінним надбанням студента, сполучаючи в собі знання та вміння, компетенції та цінності.

Сутність даного методу полягає в стимулюванні інтересу студентів до певних проблем, які передбачають володіння певною сумою знань, і шляхом проектної діяльності, котра передбачає розв'язання даної проблеми, показати практичне застосування набутих знань. У силу дидактичної сутності даний метод дозволяє:

- формувати інтелектуальні вміння, критичне й творче мислення;
- розвивати у студентів комунікативні навички, зокрема вміння працювати в різних за складом групах, виконуючи різні за соціальним значенням функції;
- розвивати у студентів уміння користуватися різноманітними дослідницькими методами (збирати інформацію, факти, аналізувати їх з різних точок зору, висловувати гіпотези, аналізувати, робити висновки та узагальнення).

У наш час метод проектів набув поширення та великої популярності завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань і можливостей їх практичного застосування для розв'язання в спільній діяльності студентів конкретних проблем дійсності. «Усе, що я пізнаю, я знаю. Знаю, навіщо це мені потрібно, де та як ці знання застосувати» – основна теза сучасного розуміння методу проектів, яка приваблює прибічників багатьох освітніх систем, що прагнуть знайти розумний баланс між академічними знаннями та прагматичними вміннями.

Технологія мобільного навчання. Оскільки мобільні технології набувають у світі все більше прихильників не тільки серед студентів, але й серед викладачів, то у процесі навчання їх доцільно використовувати водночас із традиційними. Проведені дослідження довели, що студенти й викладачі позитивно реагують на впровадження в процес навчання портативних комп'ютерів. Навчання стає більш мотивованим, студенти більше часу витрачають на навчання й спілкування в групі та з викладачем.

Мобільне навчання – це нова освітня парадигма, на основі якої виникає нове навчальне середовище, де студенти можуть отримати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час та будь-де, що робить сам процес навчання всеохопним і мотивує студентів до навчання протягом усього життя.

Звичайно, система освіти України не може стояти осторонь від таких тенденцій. Можливості мобільних пристроїв, безумовно, потрібно використовувати в навчальному процесі, адже во-

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

ни органічно поєднуються з традиційними формами навчання, розширюють можливості доступу до навчальної інформації, сприяють залученню України до загального інформаційного простору [9].

Зв'язок мобільного навчання з електронним і дистанційним навчанням полягає саме у використанні мобільних пристроїв, адже в такому випадку процес навчання не залежить від місця знаходження учнів і викладача. Отже, мобільне навчання знімає обмеження, пов'язане з місцезнаходженням, за допомогою портативних пристроїв.

Основні ознаки мобільного навчання:

- використання мобільних пристроїв (мобільні телефони, ноутбуки, нетбуки, КПК, планшети, електронні книги);
- забезпечення взаємодії учасників навчального процесу за допомогою бездротових мереж;
- незалежність навчання від часу і місця знаходження його учасників;
- утворення мобільного інформаційно-навчального середовища;
- зв'язок мобільного навчання з електронним і дистанційним.

Порівнявши мобільне навчання з традиційним, можна сказати, що мобільне навчання надає можливість моніторингу навчання в реальному часі та забезпечує високу насиченість контенту. Це дозволяє розглядати його не лише як засіб навчання, а й як інструмент спільної роботи, що сприяє підвищенню якості навчання.

Розвиток освіти ХХІ століття спонукає до оновлення методів та прийомів навчання, запровадження в навчально-виховний процес інноваційних технологій, сучасних концепцій та способів формування у студентів предметних та життєвих компетенцій.

Застосування інноваційних технологій, які будуються на комплексному психологічному вивченні особистості всіх учасників навчально-виховного процесу, дає можливість позитивно розвивати їх інтелектуальну, соціальну, духовну сфери, сприяє соціальному самоствердженню й культурному самотворенню.

Отже, на заняттях доцільно використовувати інноваційні технології разом із традиційними, що дозволяє урізноманітнити діяльність студентів, а саме:

- навчає здобувати знання самостійно;
- акумулює вміння користуватися здобутими знаннями для рішення нових завдань;
- сприяє набуттю комунікативних навичок і умінь (тобто вмінь працювати в різноманітних групах, виконуючи різні соціальні завдання і ролі);
- надає можливість широких людських контактів у знайомстві з різними точками зору на одну проблему;
- навчає користуватися дослідницькими методами: збирати інформацію, факти, аналізувати їх із різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки;
- надає можливість висловлювати свої власні думки.

Література:

1. Абросімова Ю.О., Баранкова Н.В. Реалізація інноваційної моделі підготовки спеціаліста // Спеціаліст. – 2009. – №3. – С.40.
2. Добрянська Н.М. Використання сучасних технологій в практиці роботи вчителя фізики. – Режим доступу: <http://physic.com.ua/method/144-vikoristannya-nnovacyniyi-tehnology.html>.
3. Гребенюк О. Педагогічні технологи та інновації // Відкритий урок. – Освіта.UA. – 2011. – №1. – С.99.
4. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. – режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/>
5. Кух А.Н., Самойленко П.І. Формування інноваційних освітніх систем професійної підготовки спеціалістів //Спеціаліст. – 2007. – №3. – С.40.
6. Національна доктрина розвитку освіти.
7. Пастух В.Т. Впровадження інноваційних технологій у викладання фізики // Фізика в школах України (Основа). – 2012. – №11-12. – С.68.
8. Потапова Ю.І., Семенюк Е.І., Болотіна З.І. Впровадження інноваційних технологій у педагогічний процес // Спеціаліст. – 2008. – №11. – С.40.
9. Самойленко О.М., Бацуровська І.В., Іващенко Я.О., Ручинська Н.С. Впровадження технології мобільного навчання в педагогічний процес // Педагогічна майстерня (Основа). – 2013. – №3. – С.48.
10. Чернишов О. Сучасний урок: синтез традицій та інновацій //Відкритий урок. – Освіта.UA. – 2011. – №12. – 99 с.

Усенко Т. О.*

ФОРМУВАННЯ ПОТРЕБИ У ЗДОРОВОМУ СПОСОБІ ЖИТТЯ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розкрито причини необхідності формування в дітей дошкільного віку здорового способу життя, завдання, форми і методи педагогічного впливу в досягненні мети.

Проблема здоров'я людини – одвічна. Її вирішення закладено в самій людині, у знанні та розумінні нею потреби його збереження, зміцнення, а також в умінні дотримуватися правил здорового способу життя.

Виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності, формування гігієнічних навичок та засад здорового способу життя, зміцнення фізичного та психічного здоров'я дитини є важливою проблемою сучасної освіти, адже лише здорова людина здатна творити і приносити користь іншим.

На жаль, упродовж останніх років в Україні зберігається тенденція до погіршення стану здоров'я дітей, зумовлена негативними чинниками соціально-економічного, екологічного та психоемоційного характеру, тому починати роботу у цьому напрямі варто ще з дошкільного закладу.

Про важливість здоров'я писало багато науковців, зокрема російський учений Е.Козін, який у своїй праці стверджує: «Здоров'я є тією вершиною, на яку кожна людина сходить

---

* **Усенко Т. О.**